

مقاله

صکوک

دکتر احمد احمدپور

تبدیل به اوراق بهادار کردن دارایی‌ها یکی از ابزارهایی است که در زمینه تأمین مالی در سال‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته است. طبق این روش دارایی‌هایی که به عنوان یکی از اقلام ترازنامه محسوب می‌شوند، به اوراق بهادار قابل معامله تبدیل می‌شوند. صکوک، نوعی ابزار مالی با پشتوانه ترازنامه و دارایی‌های فیزیکی است که در دهه‌های اخیر مورد توجه قرار گرفته است. از آنجایی که طبق احکام اسلامی، مطالبه و پرداخت بهره حرام است، بنابراین در کشورهای مسلمان و کشورهای مسلمانان در آنجا زندگی می‌کنند، بازارهای بدهی سنتی مبتنی بر نرخ بهره با استقبال مسلمانان روبرو نمی‌شود. اوراق صکوک در برخی از کشورهای اسلامی مثل عربستان، پاکستان، کویت، مالزی، بحرین، قطر و همچنین در کشورهای اروپایی مثل آلمان و انگلستان با استقبال عمومی مواجه شده است. با راه‌اندازی ابزارها بر اساس تعالیم اسلامی پل ارتباطی مناسبی میان سرمایه‌گذاران و فعالان اقتصادی ایجاد می‌شود و آثار تخریبی سرمایه‌ها از بین می‌رود.

لغت صکوک از «صیک» به معنای تأیید و یا مهر و موم شده اقتباس شده است. کلمه چک نیز از این لغت مشتق شده است. کسی که اوراق بهادار برای تأمین مالی منتشر می‌کند در حقیقت قرض می‌گیرد. اما از دید

1 . Asset bats barrowing

سرمایه‌گذاران نوعی اعطای وام مبتنی بر دارایی است. این اوراق برای قابلیت معامله و افزایش کیفیت در بازارهای بین‌المللی نیاز به رتبه بندی دارند. ایده اولیه انتشار اوراق قرضه اسلامی به دهه ۱۹۸۰ برای مشکل نقدینگی بانک‌های اسلامی مربوط می‌شود. اندیشمندان اسلامی پس از موفقیت نسبی ایده بانک‌داری اسلامی به فکر طراحی ابزارهای مالی اسلامی با عقد شرعی شده‌اند. در دهه ۱۹۹۰ استفاده از ابزارهای اسلامی شدت گرفت. مندر کھف در سال ۱۹۹۷ انتشار صکوک اجاره را مطرح کرد. صکوک منتشر شده را می‌توان به دو نوع کلی دولتی و شرکتی تقسیم‌بندی کرد. برای فروش صکوک دولتی در خارج از کشور نیاز به رتبه‌بندی آنها از طرف مؤسسات صاحب صلاحیت می‌باشد. برخی از انواع صکوک که در کشورهای مختلف مورد استفاده قرار می‌گیرند عبارتند از: صکوک سلف، مرابحه، اجاره، مضاربه، مشارکت، استصناع، حق‌الامتياز، مساقات، مزارعه، مالکیت‌داری‌ها و ...

ابزارهای مالی اسلامی به سه گروه غیرانتفاعی (قرض الحسنه در کشورهای اسلامی)، ابزارهای مالی براساس نرخ بازدهی تقریباً معین (سلف، مرابحه، اوراق اجاره و...) و ابزارهای مالی مشارکتی تقسیم‌بندی می‌شود.

سازمان بورس و اوراق بهادار براساس بند ۱۳ ماده ۷ قانون بازار اوراق بهادار مصوب آذر ماه ۱۳۸۴ مجلس محترم شورای اسلامی (پیشنهاد به کارگیری «ابزارهای مالی» جدید در بازار اوراق بهادار به شورای عالی بورس و اوراق بهادار) پس از تشکیل کمیته فقهی تخصصی سازمان، تا کنون ابعاد مختلف صکوک اجاره در آن کمیته مورد بررسی قرار گرفت و هم‌اکنون سازمان بورس و اوراق بهادار در حال طراحی مدل عملیاتی این ابزارهاست.